

องค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน Good Governance Organization for Sustainable Development

พจนา มาโนช

Phortchana Manoch

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

Email : phortchana.ma@ssru.ac.th

Received: July 10, 2024; Revised: July 30, 2024; Accepted: July 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ธรรมาภิบาลที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีหลักการที่เหมาะสมและจำเป็น ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า การนำหลักการทั้ง 6 ข้อไปสร้างองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องพัฒนาอย่างคู่ขนานในทุกหลักการ โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาจิตสำนึกของคนทำงานให้มีความตระหนักรู้อย่างมีส่วนร่วม เข้าใจและเข้าถึงบทบาทหน้าที่ของตนต่อการดูแลตนเองและผู้อื่นด้วยความเห็นใจซึ่งกันและกัน มีการเปิดใจรับฟังซึ่งกันและกัน สื่อสารกันด้วยมิตรไมตรี มีความเรียบง่าย ตรงไปตรงมา มีความรับผิดชอบต่อการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน มีความรับผิดชอบต่อกฎหมาย กฎขององค์กร มีความพร้อมในการเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในทุกระดับ คำนึงถึงความคุ้มค่าในการบริหารงานทั้งในด้านเวลา ทรัพยากร คุณภาพชีวิตที่ได้รับ มีการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเพื่อเพิ่มความโปร่งใสร่วมกัน โดยนำระบบเหล่านี้ทำการบรรจุข้อมูลที่จำเป็นและมีการปรับปรุงพัฒนาข้อมูลให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อันเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจร่วมกันอย่างเป็นฉันทามติในองค์กร เพื่อให้เกิดองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รูปแบบองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาเป็นแกนกลางในการพัฒนา โดยส่งเสริมความตระหนักรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกันในทุกหลักการ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีส่วนร่วมโดยนำเอาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาช่วยให้เกิดระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบได้

คำสำคัญ : องค์กร, ธรรมาภิบาล, พัฒนา, ยั่งยืน

Abstract

This research paper is a qualitative study through document analysis. Its objective is to study the Governance Organization for Sustainable Development. The study found that good governance requires appropriate and essential principles, including : 1) the rule of law, 2) integrity, 3) transparency, 4) participation, 5) accountability, and 6) cost-effectiveness. The implementation of these six principles to build a governance organization for sustainable development must be developed concurrently in all principles, starting with fostering the awareness of the employees to be participative, understanding, and recognizing their roles and responsibilities towards self-care and mutual care with empathy. It involves open-mindedness in listening to each other, communicating with kindness, being simple and straightforward, and being responsible for self-management, people management, and work management. There is accountability towards laws and organizational rules, readiness to disclose necessary information to stakeholders to create participation at all levels, considering cost-effectiveness in management in terms of time, resources, and quality of life. Technology or innovation is utilized to enhance transparency together, by incorporating these systems to store necessary information and continuously updating it to keep up with current changes. This benefits consensual decision-making within the organization, leading to a governance organization for sustainable development. The new knowledge derived from this research includes a model for a governance organization for sustainable development, which integrates governance principles as the core of development by promoting awareness to create shared consciousness in all principles. The goal is to develop the quality of life through participation by utilizing technology or innovation to create transparent and accountable systems.

Keywords : Organization, Good Governance, Development, Sustainable

บทนำ

เริ่มตั้งแต่ ปีพุทธศักราช 2532 ธนาคารโลก (World Bank) มีการกำหนดหลักการบรรษัทที่ดี (Good Corporate) เพื่อใช้ในการบริหารงาน เช่น การทำให้พนักงานในองค์กรมีความสุข ทำให้องค์กรเกิดความคุ้มค่า และกระจายอำนาจการบริหาร เป็นต้น กระทั่งหลักการนี้กลายเป็นแนวโน้ม หรือทิศทางของโลก (ทิวากร แก้วมณี, 2559) สำหรับประเทศไทย ธรรมชาติของประเทศไทยในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ก่อปรกับแรงกดดันจากนานาชาติให้ประเทศไทยต้องนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในปีพุทธศักราช 2546 สมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร จึง

ได้นำหลักการบรรษัทที่ดี มาปรับปรุงเพื่อใช้บริหารบ้านเมืองในบริบทของประเทศไทย (ชัยสิทธิ์ สีนสมบูรณ์ทอง, 2548) เรียกว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” (Good Governance) โดยมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พุทธศักราช 2546 เป็นกฎหมายที่กำหนด “หลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการ การสั่งการให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” (รินทร์ภัส วุฒิปรีชาสิทธิ์, 2562) ซึ่งตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (พิรพล ไทยทอง, 2560)

หลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในมุมมองตะวันตกมักมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากแนวคิดทางวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นมาในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศตะวันตกที่มีพื้นฐานวัฒนธรรมที่เน้นความเป็นระเบียบและการปกครองที่มีความเชื่อมโยงกับปกครองแผ่นดินที่มีพื้นฐานเป็นกฎหมายและระบบเศรษฐกิจที่เป็นระบบตลาด ในมุมมองของนักปรัชญาตะวันตกในเรื่องของหลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมักมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากมุมมองในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก ตรงกับความเชื่อที่เน้นการปกครองที่มีพื้นฐานเป็นกฎหมายและการเสรีภาพทางการเมือง นักปรัชญาตะวันตกมักเห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและการเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตในสังคมที่มีการยอมรับความหลากหลายและความเป็นอิสระของบุคคล ดังนั้น นักปรัชญาตะวันตกคนสำคัญ เช่น เพลโต อริสโตเติล จึงได้กำหนดมาตรฐานวัดความดีของรัฐต่าง ๆ โดยกำหนดมาตรฐานในการวัดถึงระบบการปกครองและมาตรฐานด้านคุณธรรมต่าง ๆ ของนักปกครองที่มีจุดมุ่งหมายในการใช้อำนาจเพื่อประชาชนโดยส่วนรวม ส่วนมุมมองของนักปรัชญาตะวันออก เช่น ขงจื๊อ (Confucius) และนักปรัชญาอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้มักเน้นที่ความสำคัญของความสมดุลและความเป็นระเบียบในการบริหารสังคมและกิจการทั้งหมด เพื่อให้มีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นไปตามลำดับที่เหมาะสม ซึ่งในมุมมองนี้ หลักการบริหารที่ดีต้องสร้างสังคมที่มีความเป็นระเบียบและมีวินัย เพื่อให้ทุกคนสามารถประสบความสำเร็จและเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน การเน้นที่คุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตและการประพฤติปฏิบัติก็เป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ความเสถียรภาพในสังคมและความเป็นท้องถิ่นก็ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูง นักปรัชญาตะวันออกมักเห็นคุณค่าในความร่วมมือและการรับผิดชอบต่อทุกบุคคลต่อสังคมและชุมชนของตน และในมุมมองของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่จะเป็นการให้ความสำคัญกับภาระความรับผิดชอบ (เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์, 2559)

หลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขภัยพิบัติภัยอันตรายที่จะมีมาในอนาคต (พระครูปลัดธวัชชัย ธวัชชยเมธี (มังมิ่งเพชร), 2566)

เพราะการขาดธรรมาภิบาลอาจทำให้เกิดการบิดเบือนและการใช้ความเป็นธรรมในการบริหารจัดการระบบการเมือง เช่น การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การทุจริตในการเลือกตั้ง และการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตัว สามารถสร้างความเสียหายแก่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มในสังคม อาจทำให้มีความไม่เท่าเทียมและความไม่ยุติธรรม เช่น การละเมิดสิทธิของกลุ่มน้อยหรือเจ้าของอำนาจ ในการสร้างความเป็นธรรม ธรรมาภิบาลมีบทบาทสำคัญในการสร้างสถานะที่เป็นเอกลักษณ์ของการลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจ การขาดธรรมาภิบาลอาจทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น การละเมิดสิทธิทางธุรกิจ การทุจริตในการค้าหรือการเงิน นอกจากนี้ ธรรมาภิบาลมีบทบาทสำคัญในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์และความเป็นธรรมในระบบการศึกษา การขาดธรรมาภิบาลอาจทำให้มีการสะท้อนผลที่ไม่ดีต่อคุณธรรมและคุณภาพของการศึกษา เช่น การมีการโกงในการสอบ การทุจริตในการจัดการสถาบันการศึกษา ดังนั้น การขาดธรรมาภิบาลที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และการศึกษาอาจทำให้สังคมมีการพังทลายทั้งภายในและภายนอก ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการพัฒนาและความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมในระยะยาว โดยเฉพาะในระดับองค์กรที่ต้องการพัฒนาให้เกิดธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องสร้างความตระหนักให้แก่คนในองค์กรทุกระดับ สร้างระบบบริหารจัดการที่ดีที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในองค์กรให้เกิดความยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่าควรเป็นอย่างไร เพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตแก่คนในองค์กรได้อย่างยาวนานที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของธรรมาภิบาล แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล หลักการเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ความสำคัญของธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารองค์กรอย่างยั่งยืน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำประเด็นที่ได้มาศึกษาองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
3. สรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย
4. สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารจัดการที่ดี ได้แก่ การกำกับที่ดี การดูแลที่ดี มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกระดับและทุกหน่วยงานในองค์กร เป็นระบบที่สร้างความสัมพันธ์ในเชิงสร้างสรรค์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม

ในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐ ธรรมาภิบาลที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีหลักการที่เหมาะสมและจำเป็น ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า การนำหลักการทั้ง 6 ข้อไปสร้างองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องพัฒนาอย่างคู่ขนานในทุกหลักการ โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาจิตสำนึกของคนทำงานให้มีความตระหนักรู้อย่างมีส่วนร่วม เข้าใจและเข้าถึงบทบาทหน้าที่ของตนต่อการดูแลตนเองและผู้อื่นด้วยความเห็นใจซึ่งกันและกัน (Empathy) มีการเปิดใจรับฟังซึ่งกันและกัน สื่อสารกันด้วยมิตรไมตรี มีความเรียบง่าย ตรงไปตรงมา มีความรับผิดชอบต่อการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน มีความรับผิดชอบต่อกฎหมาย กฎขององค์กร มีความพร้อมในการเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ระดับแสดงความคิดเห็น ระดับในการวางแผนและตัดสินใจร่วมกัน ระดับลงมือปฏิบัติร่วมกัน ระดับมีความรับผิดชอบร่วมกัน จนกระทั่งถึงระดับที่เกื้อกูลสิ่งที่เป็นประโยชน์สุขร่วมกัน คำนึงถึงความคุ้มค่าในการบริหารงานทั้งในด้านเวลา ทรัพยากร คุณภาพชีวิตที่ได้รับ มีการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเพื่อเพิ่มความโปร่งใสร่วมกัน เช่น ระบบบล็อกเชน (Blockchain) เป็นต้น โดยนำระบบเหล่านี้ทำการบรรจุข้อมูลที่จำเป็นและมีการปรับปรุงพัฒนาข้อมูลให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อันเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจร่วมกันอย่างเป็นฉันทามติในองค์กร เพื่อให้เกิดองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ สามารถอภิปรายได้ว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารจัดการที่ดี ได้แก่ การกำกับที่ดี การดูแลที่ดี มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกกระดับและทุกหน่วยงานในองค์กร เป็นระบบที่สร้างความสัมพันธ์ในเชิงสร้างสรรค์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคมในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐ นั่นก็เพราะการบริหารจัดการที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีระบบในการบริหารความสัมพันธ์ที่เหมาะสมในทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การกำกับที่ดี การดูแลอย่างดี เพื่อประกันว่าองค์กรจะไม่มีกรณีฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ด้อยประสิทธิภาพ เป็นลักษณะความสัมพันธ์ วิธีการ และเครื่องมือ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน ทั้งในส่วนที่เป็น การดำเนินการ ในฐานะปัจเจกบุคคล และที่เป็นการดำเนินการในลักษณะที่เป็นสถาบันรวมถึงคุณภาพ และประสิทธิภาพของการจัดการปกครอง และการบริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา และความเจริญของชาติ เป็นระบบโครงสร้างกระบวนการและความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม ในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดี

ธรรมาภิบาลที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีหลักการที่เหมาะสมและจำเป็น ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า นั่นก็เพราะหลักการสำคัญเหล่านั้น นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูปลัดธรรมชัย ธวัชชัยเมธี (มังมีเพชร) (2566) สรุปไว้ว่า นักบริหารของ

หน่วยงานซึ่งมีบทบาทอย่างสูงที่จะพัฒนาธรรมาภิบาลให้เกิดการบรรลุเป้าหมายซึ่งบทบาทของนักบริหารในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลควรดำเนินตามหลักธรรมาภิบาล ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า และสอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงตา ราชอาษา (2558) กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นมิติใหม่ที่เน้นบทบาทของผู้บริหาร (ผู้บริหารยุคใหม่) ที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีการตรวจสอบ สามารถประเมินผลงานได้อย่างชัดเจนและมีการแข่งขันเพื่อการจัดการหรือการบริหารที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Chapman (2000) อธิบายว่า ธรรมาภิบาลเป็นคุณลักษณะสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพของการทำงานในหน่วยงานของรัฐภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยและภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเมือง โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (Public Accountability) และสอดคล้องกับแนวคิดของ (Cheung and Scott (2001) อธิบายว่า ธรรมาภิบาลเป็นแนวทางการพัฒนาตามแนวความคิดโลกาภิวัตน์หรือลัทธิเสรีนิยมใหม่ ซึ่งหมายถึง ระบบการเมืองที่ใช้สำหรับการบริหารของรัฐโดยเน้นอยู่ที่การบริหารภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม ซึ่งมีหน้าที่ปกป้องสิทธิมนุษยชนของประชาชน โดยต้องอาศัยหลักการบริหารภาครัฐที่มีความเข้มแข็ง ปราศจากการทุจริต และมีการบริหารที่ตรวจสอบได้ เป็นหลักการที่สำคัญอย่างหนึ่ง สำหรับนโยบายขององค์การระหว่างประเทศหลาย ๆ องค์การที่ให้ความช่วยเหลือประเทศที่กำลังพัฒนาในรูปแบบของการให้เงินช่วยเหลือ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รูปแบบองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยสามารถอธิบายเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 รูปแบบองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากแผนภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า รูปแบบองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยหลักการธรรมาภิบาล 6 ข้อ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า โดยใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนเข้ามาสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกันของคนในองค์กรรวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กรทั้งหมด และเพื่อให้ความยั่งยืนเกิดขึ้นอย่างแท้จริง จำเป็นต้องมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาภายในอย่างยั่งยืนด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาจิตสำนึกของคนทำงานให้มีความตระหนักรู้อย่างมีส่วนร่วม และต่อเนื่องทั้งในส่วนของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในทุกหน่วยงานขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาเป็นแกนกลางในการพัฒนา โดยส่งเสริมความตระหนักรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกันในทุกหลักการ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีส่วนร่วมโดยนำเอาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาช่วยให้เกิดระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงเสนอให้ผู้บริหารหรือผู้นำภาครัฐ ภาคเอกชน นำเอารูปแบบองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยจัดการอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจ ความตระหนักรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี ไปพร้อม ๆ กับการสร้างระบบในองค์กรให้เกิดวัฒนธรรมแห่งธรรมาภิบาลที่ยั่งยืนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นองค์กรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่หากมีการขยายผลในระดับสังคมที่กว้างออกไปก็จะได้ประโยชน์ในมิติที่กว้างออกในเชิงสาธารณะได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะหัวข้อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนด้วยหลัก IDG
2. การพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยหลัก SDG
3. การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนด้วยหลักพุทธธรรม

บรรณานุกรม

- ชัยสิทธิ์ สันสมบุรณ์ทอง. (2548). ผู้ว่าราชการจังหวัด CEO กับการพัฒนาบ้านเมืองให้น่าอยู่ควบคู่คุณธรรม. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 45(2), 201-208.
- ดวงตา ราชอาษา.(2558). แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในยุคทุนนิยม. *วารสารแพรวาภาพลัทธิ*, 2(3), 130-149.
- ทิวากร แก้วมณี. (2559). *ธรรมาภิบาล = Good Governance*. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์สยามปริทัศน์ จำกัด.
- เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์. (2559). *เอกสารการสอนชุดวิชาขอบข่ายการศึกษาและวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2544). *การสร้างธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- พระครูปลัดธวัชชัย ธวชยเมธี (มั่งมีเพชร). (2566). *ธรรมาภิบาล : พัฒนาสังคมไทยอย่างไรให้ยั่งยืน*. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 6(2), 25-43.
- พีรพล ไทยทอง. (2560). *ธรรมาภิบาลกับการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่ไทยแลนด์ 4.0*. *วารสาร มจรสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 607-615.
- รินทร์ลภัส วุฒิปรีชาสิทธิ์. (2562). *แนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ*. *รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต*. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Chapman, R.A. (2000). *Ethics in the Public Service for the New Millennium*. Aldershot: Ashgate Publishing Company.
- Cheung, A.B.L. and Scott, I. (2001). *Governance and Public Sector Reform in Asia*. New York, Routledge.